

WYBRANE ASPEKTY RAPORTOWANIA NIEFINANSOWEJ DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

Marta PODOBIŃSKA-STANIEC

AGH University of Science and Technology; mstaniec@agh.edu.pl

Streszczenie:

Cel. Praca ma na celu wskazanie relacji pomiędzy raportowaniem niefinansowej działalności przedsiębiorstwa w ujęciu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) oraz wartości kapitału intelektualnego. Zaprezentowane w artykule zestawienie wartości rynkowej, księgowej, efektywności wykorzystania kapitału intelektualnego oraz informacji o występowaniu raportowania CSR miały na celu poszukiwanie powiązań pomiędzy tymi czynnikami w odpowiedzi na pytanie jak zwiększyć wartość przedsiębiorstwa?

Metodologia. W artykule zaprezentowano wartości księgową i rynkową dla wybranych spółek oraz poprzez zastosowanie metody VAIC (Value Added Intangible Assets) wskazano także tendencję efektywności wykorzystania kapitału intelektualnego. Badania zostały przeprowadzone dla trzech wybranych spółek z sektora wydobywczego notowanych na GPW w Warszawie, opierając się na latach 2009-2016. Dodatkowo wskazano rok od którego wybrane przedsiębiorstwa sporządzają raporty społecznej odpowiedzialności biznesu. Takie zestawienie pozwoliło autorce wyciągnąć wnioski dotyczące raportowania niefinansowego w aspekcie kapitału intelektualnego oraz CSR.

Wnioski. Przeprowadzone badania nie wykazały korelacji pomiędzy raportowaniem CSR a wzrostem wartości rynkowej spółek oraz wzrostem wskaźnika VAIC jednakże można wysunąć pewne wnioski mające na celu rozwój raportowania niefinansowego poprzez zbudowanie relacji pomiędzy tym co już zawarte w sprawozdaniach a tym co może uzupełnić tę niefinansową informację w celu wzrostu świadomości interesariuszy a tym samym wzrostu wartości rynkowej przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: raportowanie niefinansowe, kapitał intelektualny (IC), społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw (CSR).

SELECTED ASPECTS OF NON-FINANCIAL ACTIVITIES REPORTING OF THE ENTERPRISE

Abstract:

Purpose. The purpose of this article is to indicate the relationship between the reporting about non-financial activities of companies in terms of corporate social responsibility (CSR) and the value of intellectual capital. This article contains information about market value, book value,

intellectual capital efficiency and the information on the presence of CSR reporting. This presentation aims to search for the links between these factors in response to the question: how to increase the value of a company?

Methodology. In this paper, the author presents the book and market values for selected companies. The author also indicates the intellectual capital efficiency with the use of the VAIC (Value Added Intellectual Coefficient) method. The research was conducted for three selected companies from the mining sector, listed on the Warsaw Stock Exchange, for the period between 2009 and 2016. In addition, a particular year was indicated as of which the selected enterprises have been preparing their corporate social responsibility reports. This analysis allowed the author to draw conclusions about non-financial reporting in the aspect of intellectual capital and CSR.

Findings. The conducted research did not show any correlation between the CSR reporting, the increase of the market value of companies and the growth of VAIC. However, it was possible to draw some conclusions with respect to the development of non-financial reporting by building a relationship between what is already included in the statements and what can supplement this non-financial information. Such actions may increase the awareness of stakeholders and thus boost the market value of enterprises.

1. Wstęp

W erze wiedzy, w której obecnie żyjemy jedną z ważniejszych przesłanek, na bazie której można kierować swoim życiem, prowadzić przedsiębiorstwo, podejmować decyzje jest informacja. To w oparciu o posiadaną przez nas informację oraz budowanej na niej wiedzę podejmujemy określone działania. Każde przedsiębiorstwo jest świadome, że szeroka grupa interesariuszy czy to zewnętrznych (akcjonariusze, kontrahenci, dostawcy, środowisko lokalne itp.) czy wewnętrznych (pracownicy) na bazie docierających do nich informacji podejmuje określone decyzje dotyczące relacji z przedsiębiorstwem, jego funkcjonowaniem oraz z jego produktem. Stąd w interesie obu wspomnianych stron jest dostęp do jak najszerszej informacji. Nie dotyczy to tylko kwestii finansowej, kondycji przedsiębiorstwa z jego materialnej strony lecz także prognozowania jak ta kondycja będzie wyglądała w przyszłości ważne są wszelkie niefinansowe aspekty działalności przedsiębiorstwa.

W chwili obecnej coraz więcej podmiotów gospodarczych decyduje się na sporządzanie raportów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw CSR. Publiczna prezentacja wspomnianych raportów dla przedsiębiorstw określonych w ustawie (Ustawa z 15 grudnia 2016) stała się od 2017 roku oficjalnym wymogiem. Obok raportowania niefinansowego zawartego w CSR warto zwrócić uwagę na potrzeby raportowania informacji o kapitale intelektualnym. Od dłuższego czasu trwają prace nad zasadami nowej rachunkowości, które zawierałyby wytyczne jak raportować niematerialne aktywa przedsiębiorstwa. Podkreślając ważność prezentowania interesariuszom coraz szerszej informacji niniejsza praca zestawia ze sobą raportowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw z raportowaniem informacji

o efektywności wykorzystania posiadanego kapitału intelektualnego na tle wartości rynkowej badanych przedsiębiorstw.

2. Raportowanie niefinansowe – kierunki działania

Działając na rynku każde przedsiębiorstwo nastawione jest na pomnażanie swojego majątku, wypracowanie maksymalnych do osiągnięcia zysków oraz rozwój w ujęciu długofalowego przetrwania. W ostatnich latach do celów strategicznych jakimi są stabilność finansowa, wspomniane osiągnięcie określonych zysków włączono dwie kwestie jakimi są strategie wspierające oparte na innowacyjności, społecznej odpowiedzialności biznesu oraz wspieranie i rozwój kadry. Poprzez innowacyjność przedsiębiorstwa produkcyjne chcą wpłynąć na swoją produktywność oraz powiększenie rynków zbytu. Inwestując w rozwój pracowników ich umiejętności oraz poszerzenie wiedzy przedsiębiorstwo przybliża się do spełnienia warunków innowacyjności dając swojej kadrze możliwość ciągłego podnoszenia swoich kompetencji. Równocześnie działając prospołecznie w miejscu swojego funkcjonowania firma wpływa na pozytywną budowę swojej marki. Dzięki temu uzyskuje poparcie społeczne ułatwiające firmie realizację zadań, jest to szczególnie ważny aspekt w sektorze wydobywczym w Polsce. Ponadto zgodna oraz dobra współpraca otoczenia z przedsiębiorstwem przysłużyć się może pozyskaniu dobrze wykwalifikowanych pracowników, którzy wywodząc się z okolic w których usytuowane jest przedsiębiorstwo będą od razu utożsamiali się z firmą, lojalnie oraz z zapałem przystąpią do wykonywania swojej pracy.

W ten sposób dość ogólny, prosty można przedstawić efekty działania przedsiębiorstwa w sferze ustalania swoich celów, a z drugiej strony działania na trudno mierzalnych, trudno wycenianych elementach niematerialnych zarówno firmy jak i jej otoczenia. Skoro mowa o niematerialnych elementach firmy, to mowa o jej kapitale intelektualnym – niematerialnych aktywach przedsiębiorstwa, które generują wartość dodaną. Ludzie, a dokładniej wiedza, którą posiadają, ich umiejętności, doświadczenie, chęć do wykonywania pracy ale także projekty, prace naukowo-badawcze, patenty, czy także sama kultura organizacyjna, marka i wiele innych to kilka z dużej grupy elementów budujących kapitał intelektualny przedsiębiorstwa. Kapitał, który trzeba umieć określić, postarać się wycenić oraz umiejętnie nim zarządzać. Aby dokonywać tych działań warto sporządzać raport o niefinansowej działalności przedsiębiorstwa.

Z drugiej strony, można powiedzieć, że raportowanie niefinansowe kojarzy się w chwili obecnej nie ze wspomnianym kapitałem intelektualnym, lecz z głośno propagowanym zagadnieniem CSR – społecznej odpowiedzialności biznesu, koncepcji według której na etapie budowania strategii uwzględnia się potrzeby społeczne oraz ochronę środowiska, a także

relacje z interesariuszami przedsiębiorstwa (Bogacz, 2016). Dla bliższego zilustrowania można przedstawiać obszar działania CSR w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. (www.jsw.pl), która w ten obszar wpisuje osiem zagadnień (rys. 1).

Rysunek 1. Obszary CSR w JSW S.A. Źródło: www.jsw.pl.

Kolejnym przykładem może być inny wiodący koncern surowcowy – KGHM Polska Miedź S.A. definiuje on (www.kghm.com), że w zakresie Społecznej Odpowiedzialności działania grupy mają być nakierowane zgodnie z definicją CSR przede wszystkim na kształtowanie oraz doskonalenie współpracy ze społecznościami lokalnymi i organizacjami wewnętrznymi, a także ugruntowaniem pozycji zaufanego oraz stabilnego partnera biznesowego. W aspekcie CSR KGHM SA pamięta także o swoich pracownikach chcąc pełnić rolę odpowiedzialnego pracodawcy realizowane są działania zwiększające bezpieczeństwo pracy oraz inwestowanie w kompetencje kadry pracowniczej. Ponadto firma informuje, że kontynuuje inicjatywy związane z ochroną środowiska naturalnego oraz działania prozdrowotne.

Wymienione dwa obszary raportowania niefinansowego jakimi są z jednej strony informacje o kapitale intelektualnym – aktywach niematerialnych, z drugiej strony informacje o strategii odpowiedzialnego biznesu, w który wpisal się CSR poprzez troskę o środowisko lokalne, naturalne oraz pracowników to działania obecnie realizowane w dużych zagranicznych firmach. CSR to już także raportowanie, które występuje w Polsce – z naciskiem na spółki giełdowe. Natomiast działania dotyczące raportowania kapitału intelektualnego to dla polskich przedsiębiorstw jeszcze temat w załączku. Stąd nasuwa się zagadnienie warte przemyślenia, będące jedną z przesłanek rozważań niniejszego artykułu – pytanie o relację pomiędzy raportowaniem informacji o kapitale intelektualnym oraz raportowaniem informacji o społecznej odpowiedzialności biznesu. Pytanie wydawać się może zasadne z uwagi na niematerialny, trudno wyceniany charakter obu przytoczonych zagadnień.

Rozważania nad szukaniem powiązań między kapitałem intelektualnym a CSR prowadzone są już na świecie, można o nich przeczytać między innymi w pracach Luthan E., Yohana A.&D. (Luthan, Yohana, 2016) Aras G., Aybars A., Kutlu O. (Aras, Aybars, Kutlu Furtuna, 2011) oraz Sułkowski Ł., Fijałkowska J. (Sułkowski, Fijałkowska, 2013), Altuner D., Celik S., Gulec T. (Altuner, Celik, Gulec, 2015), Branwijck D. (Branwijck, 2012), Razafindrambinina D., Kariodimedjo D. (Razafindrambinina, Kariodimedjo, 2010).

3. Efektywność wykorzystania kapitału intelektualnego (IC) w tworzeniu wartości dodanej

Wiedza oraz doświadczenie pracowników, marka, relacje z interesariuszami, sfera strukturalna a w tym systemy pracy, procedury postępowania, patenty czy także znaki handlowe to część z szerokiej listy elementów budujących kapitał intelektualny. Kapitał, który przejawia się jako efekt pracy każdego pracownika, każdego ogniwa będącego częścią organizacji. Infrastruktura, którą kadra menedżerska przygotowała dzięki swojemu intelektowi stanowi narzędzie do kreowania kapitału intelektualnego. Zbiór niematerialnych, trudno wycenianych czynności, które każdego dnia realizowane są w przedsiębiorstwie jest wynikiem intelektu pracujących w nim ludzi.

Już w roku 1975 pojawiła się pierwsza publikacja G.R. Feiwela (Dietz, Sherman, Halevi, 1977) nosząca tytuł *Intellectual Capital of Michał Kawecki: A Study in Economic Theory and Policy* rozpoczynając niejako dyskusję dotyczącą kapitału intelektualnego. Rozkwit tego nurtu to lata 90. XX wieku, gdzie dzięki pracom między innymi Grupy Konrada, K.E. Sveiby, L. Edvinsson'a, M.S. Malone, A. Brooking, L. Prusaka czy także za pośrednictwem polskich naukowców takich jak D. Dobija, G. Urbanek, A. Ujwary-Gil szeroko rozpowszechniła się wiedza o niematerialnym zasobie stanowiącym ważny element wartości przedsiębiorstwa jakim jest kapitał intelektualny.

Powstało wiele prac traktujących o kapitale intelektualnym, z podkreśleniem jego niematerialnego charakteru, a z drugiej strony powstało szereg metod mających na celu wycenę tego co niematerialne. By dokonać pomiaru w różnych ośrodkach na świecie opracowuje się metody mające na celu zdefiniować oraz skwantyfikować kapitał intelektualny. Metody te można podzielić na te, które są oparte na kapitalizacji rynkowej, oparte na zwrocie z aktywów czy także oparte na kartach wyników, jest także kilka metod, które próbują bezpośredniej wyceny kapitału intelektualnego. Punktem wyjścia do niniejszych prac nad metodami pomiaru było zwrócenie uwagi na różnicę w wartości przedsiębiorstwa jaką daje wartość księgową oraz wartość rynkową. MV/BV wskaźnik wartości rynkowej do wartości księgowej był jednym z pierwszych wyznaczników informujących czy przedsiębiorstwo posiada kapitał intelektualny ($MV/BV > 1$), czy takiego kapitału nie posiada ($MV/BV < 1$).

Bardziej złożoną metodą dzięki której możemy stwierdzić brak lub obecność kapitału intelektualnego, a poprawniej wskazać tendencję w jego poziomie jest metoda oparta na zwrocie z aktywów – VAIC (Value Added Intellectual Coefficient), dzięki której możemy określić efektywność wykorzystania kapitału ludzkiego, strukturalnego, fizycznego oraz intelektualnego. Dodatkowo w metodzie tej założono, że wartość dodana stanowi kryterium oceny działalności przedsiębiorstwa, a kapitał intelektualny jest czynnikiem determinującym jej tworzenie. Użyteczne informacje dostępne dzięki zastosowaniu tej metody uzyskuje się poprzez zastosowanie szerokiej analizy sektorowej. Jeśli porównamy wartości wskaźnika VAIC otrzymane dla konkurujących przedsiębiorstw, będziemy mogli wskazać, które z nich lepiej zarządzają swoim kapitałem intelektualnym. W odniesieniu do niniejszej pracy istotne są informacje jak kształtuje się poziom wskaźnika VAIC czyli efektywność intelektualnej wartości dodanej, która daje obraz jak angażowane są kapitały fizyczny, ludzki oraz strukturalny w tworzeniu kapitału intelektualnego, co w kolejnym kroku zestawiać można z wartością rynkową oraz księgową przedsiębiorstwa.

Do przeprowadzenia analizy brane są pod uwagę takie wielkości jak: zysk operacyjny, wartość kapitału ludzkiego wyrażona poprzez ponoszone koszty na pracowników, amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz kapitał własny. Na bazie wartości wskazanych mierników obliczana jest (Pulic, 2000):

- efektywność wykorzystania kapitału ludzkiego (HCE) w tworzeniu wartości dodanej,
- efektywność wykorzystania kapitału fizycznego (CEE) w tworzeniu wartości dodanej,
- efektywność wykorzystania kapitału strukturalnego (SCE) w tworzeniu wartości dodanej,
- efektywności kapitału intelektualnego (zdolności intelektualnych) przedsiębiorstwa ($ICE = HCE + SCE$).

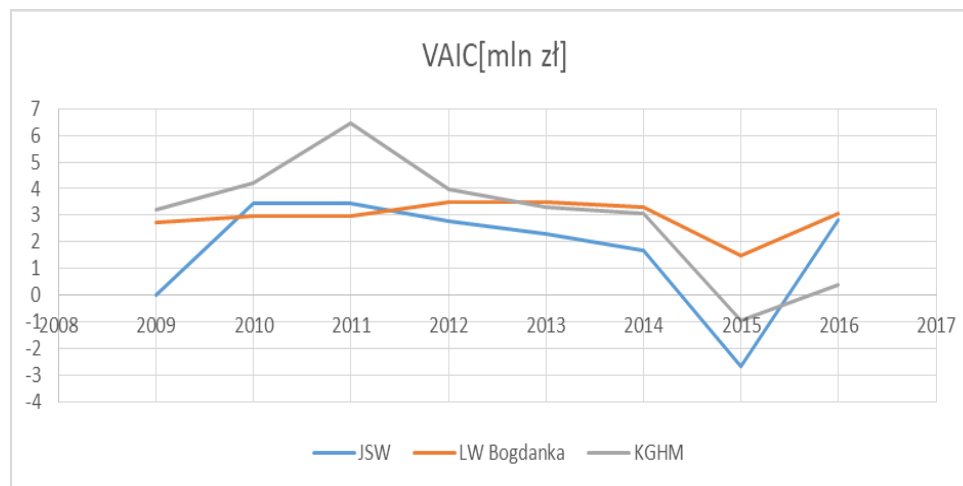
Dla wybranych przedsiębiorstw z sektora wydobywczego takich jak JSW S.A., LW Bogdanka S.A., KGHM Polska Miedź S.A. wartość wskaźnika VAIC wyznaczonego dla lat 2009-2016 zamieszczono w tabeli 1. Z przeprowadzonej analizy wynika, że lata 2009-2012 w poziomie wskaźnika to widoczna przewaga KGHM W kolejnych latach dla potentata miedziowego wskaźnik ten spada. Przedsiębiorstwem o dość stałym poziomie wskaźnika VAIC oraz najlepszych wynikach w latach 2014-2016 okazała się LW Bogdanka S.A. Co więcej stabilny poziom badanej wielkości jest zgodny ze stabilnym poziomem wartości rynkowej (rys. 2) LW Bogdanki S.A. Dzięki tej wizualizacji efektywności wykorzystania kapitałów w tworzeniu wartości dodanej można wskazać, że zgodnie z załamaniem wartości rynkowej (rys. 2) spółek w roku 2015 badany poziom VAIC także wykazał spadek. Stąd można mówić o pewnej współzależności w przypadku wskaźnika VAIC oraz wartości rynkowej. Dla KGHM lata 2011 i 2012 wykazały jednak tendencję odwrotną – wzrost efektywności wykorzystania kapitału w roku 2011, natomiast rynek zanotował spadek, który w wartości cen rynkowych KGHM w roku 2012 odbił się pozytywnym wzrostem lecz z kolei zmniejszyła się efektywność zarządzania kapitałem w tworzeniu wartości dodanej.

Tabela 1.

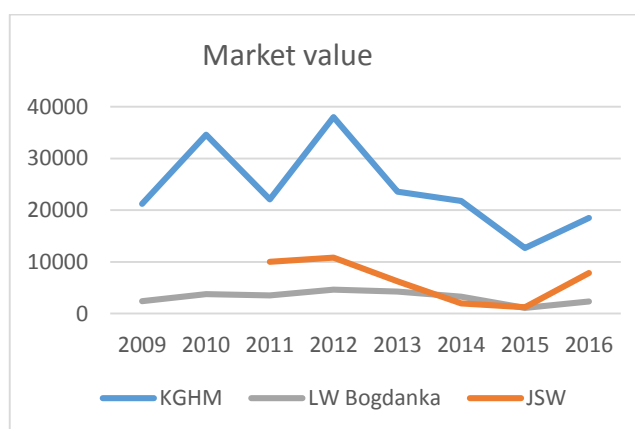
Wartości wskaźnika VAIC dla badanych spółek w latach 2009-2016

VAIC [-]	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
JSW S.A.	b. d	3,45	3,46	2,76	2,28	1,66	-2,66	2,83
LW Bogdanka S.A.	2,73	2,97	2,99	3,48	3,49	3,31	1,50	3,06
KGHM Polska Miedź S.A.	3,19	4,20	6,44	3,98	3,29	3,05	-0,97	0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie (www.lw.com.pl) oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych badanych spółek.

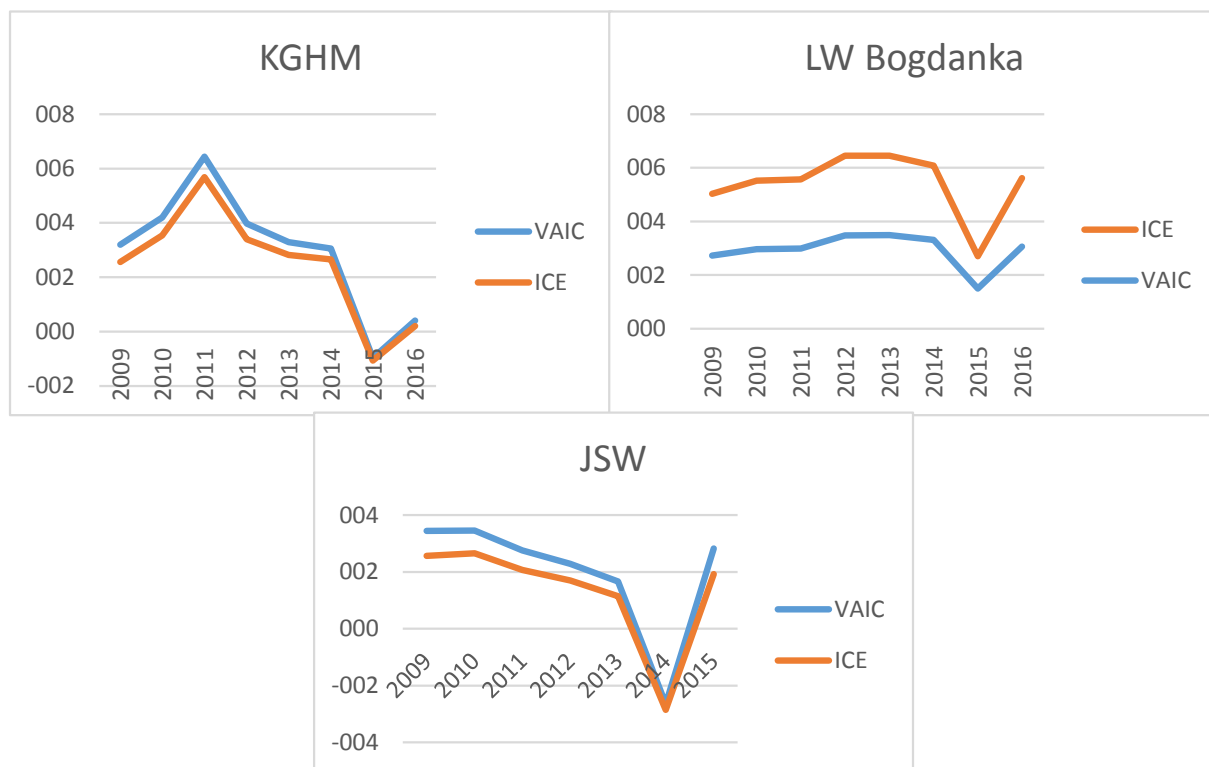
Rysunek 1. Poziom wskaźnika VAIC dla spółek. Źródło: opracowanie własne na podstawie (Fijałkowska, 2013) oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych badanych spółek.

Rysunek 2. Wartość rynkowa badanych bandach spółek. Źródło: opracowanie własne na podstawie (Fijałkowska, 2013) oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych badanych spółek

Odnosząc się do relacji pomiędzy efektywnością wykorzystania kapitałów do tworzenia wartości dodanej a efektywnością kapitału intelektualnego (zdolności intelektualnych – ICE) przedsiębiorstwa współzależność jest bardzo mocna (rys. 3). Wskaźnik VAIC to suma efektywności wykorzystania kapitału fizycznego, ludzkiego oraz strukturalnego w tworzeniu wartości dodanej natomiast wskaźnik ICE to suma dwóch składowych kapitału ludzkiego i strukturalnego. Prezentując wyniki JSW S.A. oraz KGHM można dokonać interpretacji, że wartość kapitału fizycznego pominiętego w wartości wskaźnika ICE nie ma większego znaczenia, gdyż poziom VAIC i ICE dla wskazanych spółek jest bardzo bliski, a z roku na rok – od 2014 roku prawie się pokrywa. W przypadku LW Bogdanki S.A. poziom kapitału

fizycznego stanowi znaczną różnicę pomiędzy poziomem VAIC oraz ICE co z kolei podkreśla wagę tego kapitału w tworzeniu wartości dodanej tej spółki. Niemniej jednak kapitał ludzki oraz kapitał strukturalny bardzo mocno wpływa na poziom wskaźnika VAIC, a tym samym podkreślić można wagę tych kapitałów oraz konieczność ich rozwoju w celu zwiększenia wartości dodanej przedsiębiorstwa.

Rysunek 3. Poziom wskaźników VAIC oraz ICE dla badanych spółek. Źródło: opracowanie własne na podstawie (Fijałkowska, 2013) oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych badanych spółek.

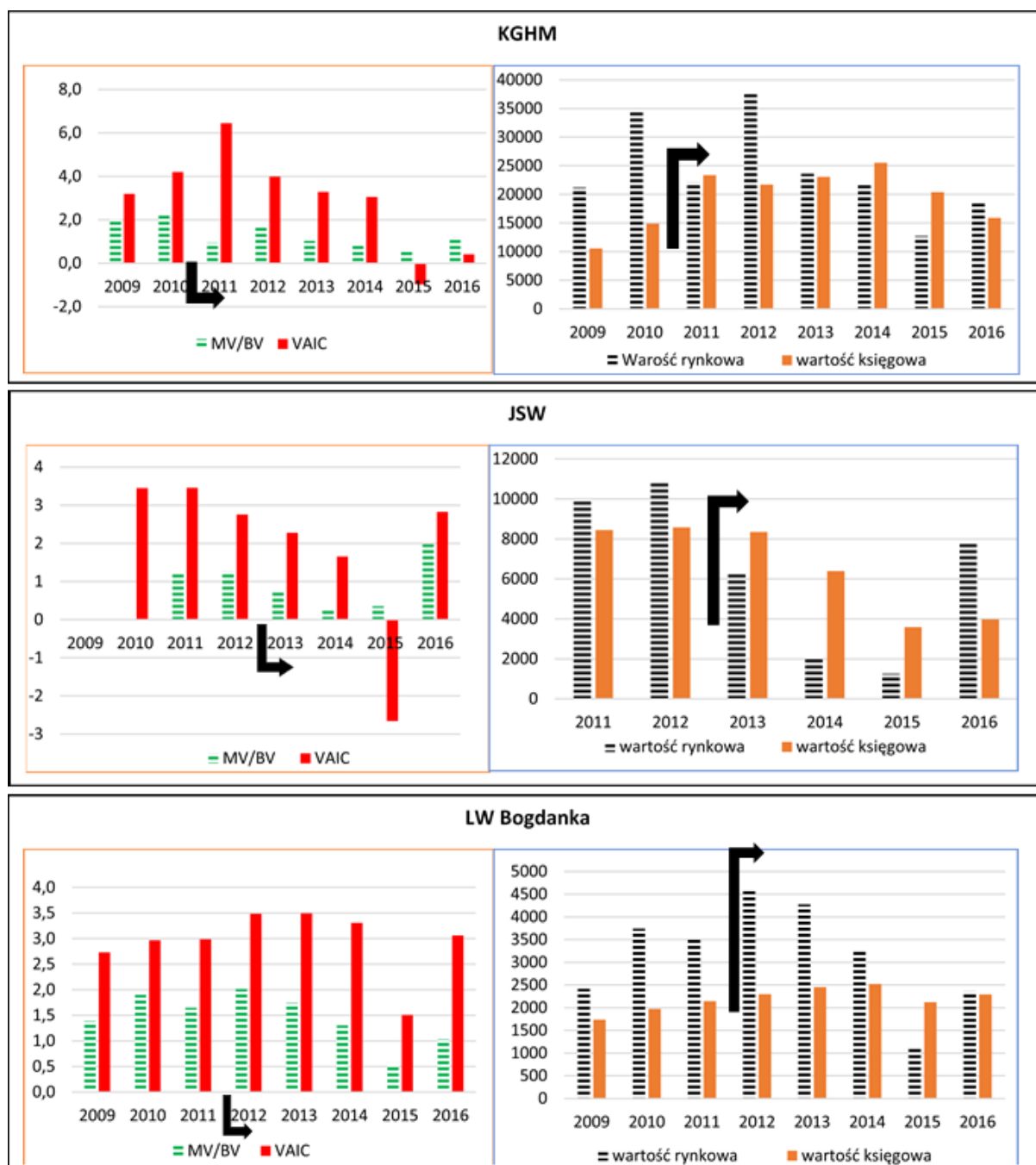
4. Analiza powiązań pomiędzy KI, CSR oraz wartością rynkową spółki

Zestawiając kapitał intelektualny z raportowaniem CSR a dokładniej z poszukiwaniem efektów, które te dwa aspekty mogą wnieść do poprawy funkcjonowania przedsiębiorstwa należy posłużyć się dodatkowo informacją o wartości rynkowej badanych przedsiębiorstw. Przy założeniu im więcej dobrych informacji o przedsiębiorstwie dostępnych dla wszystkich grup interesariuszy, dbałość o środowisko, pracowników oraz społeczność lokalną tym lepszy obraz marki oraz samego przedsiębiorstwa co w odniesieniu do wartości rynkowej także powinno spowodować jej wzrost.

Do analizy zostały wzięte pod uwagę trzy spółki sektora wydobywczego notowane na GPW w Warszawie, tj. KGHM Polska Miedz S.A., JSW S.A., LW Bogdanka S.A. Każda z tych spółek w innym okresie wchodziła na giełdę oraz wdrażała raportowanie CSR, stąd w zestawieniu zamieszczonym na rys. 4 strzałką zaznaczono okres od którego dana spółka

dokonuje raportowania CSR, ponadto dla JSW S.A. okres analizy jest krótszy z uwagi na późniejszą datę wejścia na giełdę.

Rysunek 4. Związek pomiędzy kapitałem intelektualnym a raportowaniem CSR. Źródło: opracowanie własne.

Wniosek, który nasuwa się jako pierwszy dotyczy wykresu ilustrującego wskaźnik MV/BV czyli stosunku wartości rynkowej do wartości księgowej oraz wskaźnik VAIC – nie widać w tendencji kształtowania się tych wartości dla badanych spółek wpływu raportowania CSR. To że firma jeszcze nie sporządzała raportów, tj. dla KGHM lata 2009-2011 – nie było problemem aby efektywność kapitału intelektualnego wyznaczona przez wskaźnik VAIC miała tendencję wzrostową zgodnie z rosnącą w tym okresie wartością księgową. Co więcej przykład

LW Bogdanki S.A. pokazuje jeszcze jeden ważny aspekt – wartość rynkowa do momentu rozpoczęcia raportowania CSR czyli od 2009-2012 ma tendencję wzrostową, z chwilą raportowania wartość rynkowa spada aż do roku 2015. Wartość efektywności wykorzystania kapitału intelektualnego określona przez wskaźnik VAIC dla LW Bogdanki S.A. wskazuje wzrost do roku 2013 a następnie spadek do roku 2015 podobnie jak wartości rynkowej tego przedsiębiorstwa. Kolejny przykład brany pod uwagę w niniejszej analizie dotyczył JSW S.A. Obraz tego przedsiębiorstwa mocno odnosi się do sytuacji polskiego górnictwa a co za tym idzie do spadku wartości rynkowej w latach od 2012 do 2015. Zgodnie ze spadkiem wartości rynkowej dokonał się spadek efektywności wykorzystania kapitału intelektualnego oraz pogarszająca się sytuacja materialna przedsiębiorstwa zobrażowana przez malejącą wartość księgową we wskazanym okresie. Nałożenie na ten obraz informacji o raportowaniu CSR nie spowodowało poprawy notowań spółki, których można by się spodziewać zakładając założenia przyjęte w niniejszym rozdziale.

Podsumowując całość analizy przeprowadzonej dla wybranych spółek wydobywczych zilustrowanej na rysunku 4 można stwierdzić brak współzależności między wartością rynkową a tym czy spółka raportuje wartości społecznej odpowiedzialności biznesu czy też nie. Współzależność jest natomiast zauważalna między kapitałem intelektualnym, jego efektywnością wykorzystania zobrażowaną przez wskaźnik VAIC a wartością rynkową, dzieje się tak w myśl najprostszej definicji kapitału intelektualnego, która mówi o tym że kapitał ten stanowi różnicę między wartością rynkową a księgową badanego przedsiębiorstwa.

5. Wnioski

Ważne jest podkreślenie współistnienia raportowania o kapitale intelektualnym i CSR w aspekcie raportowania niefinansowego. Wydaje się być poprawne stwierdzenie, że dobrze poprowadzone raportowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw oraz wartości intelektualnej pozwoli opracować raport faktycznie odnoszący się do niefinansowej działalności przedsiębiorstwa.

Przeprowadzone badania nie wykazują zależności pomiędzy efektywnością wykorzystania kapitału intelektualnego czy także wartością rynkową przedsiębiorstwa a tym, że dokonuje ono raportowania CSR. Mimo to pozytywnym aspektem dokonanej analizy jest wskazanie obszaru wymagającego wypełnienia. Raport CSR uzupełniony o ważne informacje z punktu widzenia poziomu kapitału intelektualnego może stać się lepszym narzędziem w aspekcie budowania wartości przedsiębiorstwa. Raportowanie CSR traktować należy jako szansę dla kapitału intelektualnego, w tym rozumieniu, że pewne działania pozafinansowe – prospołeczne już zostały zauważone i istnieje wymóg ich raportowania. Sfera niefinansowa będąca trudna do skwantyfikowania, ujednolicenia oraz zaprezentowana dzięki temu raportowaniu ma szansę

stać się bardziej „materialna” oraz „namacalna”. Stąd wysunąć można postulat, wskazujący na możliwość współpracy nad tymi dwoma aspektami niematerialnym w kontekście kreowania wartości przedsiębiorstwa. Połączenie dwóch obszarów jakimi jest CSR oraz kapitał intelektualny może przynieść faktyczny wzrost wartości rynkowej przedsiębiorstwa z którego akcjonariusze jak i sam zarząd przedsiębiorstwa będą na pewno bardzo zadowoleni.

Praca została sfinansowana z grantu dziekańskiego numer 15.11.100.072.

Bibliography

1. Altuner, D, Celik, S., Gulec, T. (2015). The linkages among intellectual capital, corporate governance and corporate social responsibility Corporate Governance. *The International Journal Of Business In Society*, 15, 4, 491-507.
2. Aras, G., Aybars, A. Kutlu Furtuna, O. (2011). The interaction between corporate social responsibility and value added intellectual capital: Empirical evidence from Turkey. *Social Responsibility Journal*, 7(4), 622-637.
3. Bogacz, P. (2016). *Environmental management reporting in Polish mining companies in the context of World CSR trends*. E3S Web of Conferences.
4. Branwijck, D. (2012). *Corporate Social Responsibility plus Intellectual Capital = Integrated Reporting?* 4th European Conference on Intellectual Capital (ECIC) Finland, Proceedings of the 4th european conference on intellectual capital, 75-85.
5. Dietz, J., Sherman, H., Halevi, J. (1977). Reviewed Work: *The Intellectual Capital of Michal Kalecki* by George R. Feiwel *Journal of Economic Issues*, 11, 1, 133-144.
6. Fijałkowska, J. (2013). VAIC™ jako metoda pomiaru dokonań przedsiębiorstw. *Zarządzanie i Finanse*, 11, 1, 2.
7. Luthan, E., Yohana, A.&D. (2016). A Correlation of CSR and Intellectual Capital, its Implication toward Company's Value Creation. *International Journal of Business and Management Invention*, 5, 11, www.ijbmi.org.
8. Pulic, A. (2000). VAIC™ – an accounting tool for IC management. *International Journal of Technology Management*, 20(5-7).
9. Priyanka, J., Vyas, V., Ankur, R. (2017). Exploring the mediating role of intellectual capital and competitive advantage on the relation between CSR and financial performance in SMEs. *Social Responsibility Journal*, 13, 1, 1-23.
10. Razafindrambinina, D., Kariodimedjo, D. (2010). *Intellectual Capital and Its Impacts on Corporate Social Responsibility*. Findings from Indonesia Business Transformation Through Innovation And Knowledge Management. *An Academic Perspective*, 1-2, 496-+ .

11. Sułkowski, Ł., Fijałkowska, J. (2013). Corporate social responsibility and intellectual capital interaction and voluntary disclosure. *Studia Ekonomiczne*, yadda.icm.edu.pl.
12. Ustawa z 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, DzU z 2017 r., poz. 61.
13. www.jsw.pl.
14. www.kghm.com.
15. www.lw.com.pl.